

A. TITLUL PROIECTULUI

BISERICA - Timp al devenirii *SATUL – Spațiu al regăsirii*

Fiecare sat se simte, în conștiința colectivă a fiilor săi, un fel de centru al lumii.

Numai așa se explică orizonturile vaste ale creației populare în poezie, în artă, în credință, acea trăire care participă la totul, siguranța fără greș a creației, belșugul de subînțelesuri și de nuanțe, implicațiile de infinită rezonanță și însăși spontaneitatea neistovită.

Lucian Blaga

**Biserica cu hramul *Sfântul Nicolae*, Cluj-Napoca, jud. Cluj
Școala Gimnazială *Horea*, Cluj-Napoca, jud. Cluj**

A. TITLUL PROIECTULUI

BISERICA - Timp al devenirii
SATUL – Spațiu al regăsirii

B. ECHIPA DE REALIZARE A PROIECTULUI

Numele preotului: **Florin DANIEL**

Numele profesorului de religie: **Ioana CORUJAN**

Numele învățătoare: **Stela GONCAN**

Numele elevilor din grupa de cateheză:

- 1. Moldovanu Patricia – autor creație literară, articol ziar**
- 2. Muncaci Codarcea Valentina - autor rugăciune**
- 3. Părău Denisa – autor lingură populară**
- 4. Morar Eduard - autor lingură populară**
- 5. Măgdaș Vlad - autor icoană pe sticlă**
- 6. Elevi ai clasei a IV-a A - filmare multimedia**

C. LOCUL DESFĂȘURĂRII

Activitățile proiectului s-au desfășurat în funcție de specificul lor, în spațiul adecvat școlii, al bisericii sau al Muzeului Etnografic al Transilvaniei.

D. PERIOADA DE ORGANIZARE

Perioada desfășurării proiectului a fost: **ianuarie – martie 2019**

E: BUGET

Bugetul estimat este: **500 RON**

F. DESCRIEREA ACTIVITĂȚILOR DESFĂȘURATE ȘI A IMPACTULUI PROIECTULUI

a. DESCRIEREA ACTIVITĂȚILOR

1. Activitatea de organizare a grupului de cateheză și stabilirea **ideii de proiect**.
În cadrul acestei activități am luat în discuție tema Proiectului național *Hristos: sufletul satului meu*. Am propus ca metodă de lucru brainstorming-ul, pentru ca elevii să ilustreze în mod liber cuvinte, noțiuni sau expresii legate de imaginea satului românesc. În final a fost ales **cuvântul-cheie lemnul** și apoi prezența acestuia în contextul satului românesc prin elementele: **lingură de lemn, costum popular, icoană, toacă, biserică, cruce**.
2. Activitatea de cunoaștere și-a propus corelarea elementelor descoperite (în cadrul activității nr.1) cu utilizarea, respectiv simbolistica lor în viața satului. Pornind de la aceste elemente, am conceput **întregul** care va ilustra creația artistică a elevilor din grupul de cateheză. Acesta va cuprinde: **lingura, ideea portului popular și icoana**. Legătura simbolică dintre aceste elemente și satul românesc am realizat-o în cadrul activității și o dezvoltăm în cele ce urmează:
  - **Lingura de lemn** îmbină partea materială, căușul, cu ajutorul căruia ne hrănim, cu partea spirituală, coada, pe care pot fi încrustate diverse simboluri: elementele solare reprezintă divinitatea, cocoșul simbolizează speranța, cântatul cocoșului alungând întunericul, soarele rotitor reprezintă continua trecere a timpului, având 12 raze care reprezintă cele 12 luni ale anului, cercul vieții, simbol format dintr-o pasăre (aerul), dintr-un șarpe (pământul) și un pește (apa), care se mănâncă unul pe celălalt și astfel viața se reia la nesfârșit, vulturul, simbolul puterii, este considerat împăratul tuturor păsărilor, bufnița, considerată simbolul înțelepciunii, pentru că ea vede acolo unde ceilalți nu văd, în întunericul ignoranței, șarpele, considerat spiritul protector al casei și familiei, pomul vieții reprezentat de un brad stilizat și apa care este sursa vieții reprezentată printr-o linie ondulată stilizată.

Potrivit acestor simboluri am ales *lingura de lemn* pe care să redăm prin joc de copil și culoare, portul și meșteșugul popular care dăruiește *lemnului* viață și formă. Dăruirea și arta populară am ilustrat-o prin *costumul popular* ce vine să îmbrace creația omului – *lingura*.

- **Portul popular românesc** este, incontestabil, unul dintre cele mai importante elemente culturale și istorice pe care le poate deține un popor. Este o dovadă a identității naționale, a diferențelor culturale într-o anumită arie geografică în care s-a format o civilizație distinctă care a evoluat după propriile-i legi, adaptate unui stil de viață aparte. Costumul popular este reflecția trăsăturilor definitorii ale stilului de viață tradițional, a românului tradițional cu setea acestuia de a descoperi frumosul, de a-l crea, de a-l cultiva prin virtuțile sale primordiale: dragostea de glie, curajul, aspirația la libertate, avântul creației și credința puternică în Dumnezeu.

Elementul *lemn* ne-a determinat să alegem pictarea *icoanei* – prăznicar *Intrarea Domnului în Ierusalim*. Lemnul îl putem asocia cu *ramurile copacilor, stâlpările de finic și Muntele Măslinilor*.

- *Icoana pe sticlă* este pentru meșteșugarul transilvănean expresia vie a credinței lui în Dumnezeu. Am ales acest praznic pentru icoană, deoarece *Intrarea Domnului în Ierusalim* nu este numai un fapt de cunoaștere și de mărturisire a lui Iisus Hristos ca Împărat-Dumnezeu, ci și un fapt de înnoire a omului și o dată cu el a întregii creaturi. Înnoirea duhovnicească este dovada învierii noastre cea de obște, simbolizată în icoană prin *ramurile de copaci* și *stâlpările de finic* și arătată mai înainte prin învierea lui Lazăr: "Invierea cea de obște mai înainte de Patima Ta încredințând-o, Hristoase Dumnezeule, pe Lazăr din morți l-ai sculat. Pentru aceasta și noi ca pruncii, semnele biruinței purtând, Ție, Biruitorul morții, strigăm: Osana!" (Troparul praznicului).

În partea superioară a icoanei, este ilustrat *Muntele Măslinilor*, a cărui vale coboară până spre centrul icoanei. Trăsăturile din planul din spate ale *mntelui*, ale *copacului* și ale *orașului* se leagă direct de evenimentele sărbătorite în Duminica Floriilor, dar, de asemenea, este de observat că aceste elemente pot constitui o referire subtilă la Sfânta Treime. Muntele Măslinilor evocă amintirea altor experiențe: de Revelația divină de la Sinai, Horeb sau Tabor; copacul și copiii care adună ramuri de palmier evocă scena stejarului din Mamvri și cea a copacul vieții. Orașul stilizat este reminiscența casei lui Avraam, fiecare casă mai mică simbolizând, în felul său, o formă diferită de trai, capabilă de a deveni un simbol pentru Tatăl Care este sursa și originea tuturor formelor de viață și de comunitate.

Chipul Mântuitorului ocupă locul central al compoziției, El stă pe asin, nu călare obișnuit, ci cu amândouă picioarele de aceeași parte. El este înfățișat stând ca pe un tron, dar nu pe tronul slavei, ci pe tronul smereniei, pe animalul cel mai smerit. Starea noastră de înnoire adusă prin întruparea Fiului lui Dumnezeu și împărtășită și în faptul Intrării Domnului în Ierusalim, se păstrează și crește prin faptele cele bune, prin virtuți, care sunt reprezentate prin *stâlpările* cu care mulțimile au întâmpinat pe Domnul.

Icoana dă privitorului un sentiment de liniște și luminozitate, fapt surprins în natura evenimentelor emoționante ale Duminicii Floriilor. Scopul acesteia nu pare cel de a stârni emoții, ci de a permite ca misterul Intrării în Ierusalim să fie prezentat astfel încât să ne pătrundă în inimi și să aducă bucuria și pacea împărăției lui Dumnezeu.

Simbolistica icoanei ne atinge sufletele în momentul în care încercăm să privim comparativ, evenimentul praznicului, cu intrarea noastră în satul românesc. Astfel, întâlnirea noastră cu *satul* devine emoția întâlnirii cu propria copilărie, a aducerii aminte de chipurile dragi ale bunicilor și a casei cu miros specific de țară. Fiecare întoarcere în sat, înseamnă o clipă dedicată

regăsirii noastre, o încremenire a timpului, dar și o permanentă înnoire atât, a ceea ce simțim față de neamul și spațiul românesc, cât și față de credința autentică strămoșească.

Satul nu înseamnă numai ulițe umbrite de livezi și case, cu ogrăzi atotcuprinzătoare și nici numai locuitori ai acestora, oameni care se numesc țărani, nume frumos care înseamnă stăpân al pământului, om liber cu suflet minunat, cu credință în Dumnezeu, care trăiește și muncește, ci satul înseamnă, și un spațiu bogat în tradiții, în cântece și datini, în hărnicie și omenie, loc înzestrat și plin de comori morale și spirituale. Dumnezeu, pentru țărănul român nu este o idee, ci o realitate vie, nu este dincolo, ci este pretutindeni, fiind vestit și cuprins și prin sunteul obiectului de lemn cunoscut cu numele de toacă.

Toaca nu este o creație pur estetică sau culturală, ci ea este un text liturgic cuprins într-un act liturgic, este un mijloc de înălțare a omului la Dumnezeu, este ceea ce marchează trecerea de la timpul cotidian la timpul liturgic. Bătută la diverse ore, toaca punctează timpul de peste zi, chemând spre biserică, la rugăciune și slujbă.

Biserica satului este nucleu de sacralitate în jurul căreia se structurează și se desfășoară întreagă viață sătească. Are valoare de *axis mundi* în geografia morală și spirituală a spațiului țărănesc, dar și în cea materială a satului, fiind înălțată în cel mai ales loc, de unde domină așezarea. Astfel putem considera biserica și în special cea realizată din lemn, un simbol al geniului popular românesc, care a modelat cu atâta artă **lemnul**, aducându-l la o atât de nobilă frumusețe. Nu putem vorbi de lucrătura în lemn a unei biserici, dacă nu vorbim și despre frumusețea crucilor sculptate.

Crucea este simbolul de căpătâi al creștinismului, cel ce reprezintă patima, moartea și învierea Domnului. Brațele crucii au o semnificație aparte: cel orizontal arată că jertfa lui Iisus se răsfrânge asupra întregii lumi, iar brațul vertical arată actul de refacere dintre ceresc și pământesc. În sens duhovnicesc, crucea reprezintă dragostea lui Dumnezeu față de noi.

Cu mult înainte de a fi definite academic, aceste *bucăți una peste alta* reprezentau pentru strămoșii noștri repere existențiale fundamentale. S-au identificat și explicat mai multe asemenea existențe: *crucea căruței* (bucată de lemn pusă de-a curmezișul peste proțap); *crucea amiezii* (punct pe bolta cerească unde se află soarele la amiază, adică ora 12:00); *crucea nopții* (miezul nopții); *calea crucii* (a se deschide înaintea cuiva o răspântie, a avea de ales între mai multe soluții); *cruce de voinic* (bărbat în toată puterea, voinic); *crucea pământului* (plantă erbacee) etc.

Troițele ridicate la răscruci de drumuri, lângă fântâni, biserici, cimitire, mai ales la sate, sunt mărturii ale credinței în puterea supremă. Nici o țară ortodoxă nu are atâtea răstigniri ca cele din țara noastră. Cercetătorul Dragoș

Galbur sublinia în studiul *Simboluri sacre ale ornamenticii populare românești* că în simbolismul tradițional, Crucea este asimilată **arborelui cosmic**... prin care se operează comunicarea cu cerul.

Prin toate aceste semne ale crucii, omul se conectează, în credința lui, la cer, speră, se simte liber și intră în comuniune cu Dumnezeu, care îi asigură protecția, căci, în cruce, este întruchipată, deopotrivă, istoria salvării umanității și patimile Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

3. Activitatea practică: realizarea produselor finale

Elevii au fost împărțiți pe ateliere de lucru, potrivit secțiunilor proiectului:

- creație artistică: **realizarea lingurilor de lemn prin ilustrarea portului popular românesc și realizarea icoanei praznicar Intrarea Domnului în Ierusalim;**
- creație literară: **articol de ziar și rugăciune;**
- multimedia: **aplicații practice la Muzeul Etnografic al Transilvaniei.**

4. Activitatea de promovare

Tradițiile populare și frumusețea manifestării iubirii față de semenii, a motivat grupul de cateheză să se implice alături de elevii nivelului primar din școala noastră, în organizarea activității caritabile *Din dar de Dragobete*, desfășurată în perioada 11-14 februarie 2019. Activitatea a avut ca obiectiv colectarea produselor alimentare neperisabile, în vederea întrajutorării copiilor și familiilor acestora, cuprinși în asociația care funcționează prin grija mănăstirii Bobota, jud. Sălaj.

Lucrările proiectului realizate de elevii cuprinși în grupul de cateheză vor fi prezentate în Biserica Sfântul Nicolae, Cluj-Napoca, în cadrul unui eveniment organizat la încheierea Sfintei Liturghii, cu ocazia sărbătorii Buna-Vestire.

Aceste acțiuni au stârnit în rândul elevilor cuprinși în grupul de cateheză, dorința de cunoaștere a vieții din mediul rural, fapt ce ne-a motivat în demararea proiectului educațional, realizat în parteneriat cu Școala Gimnazială Sânmihaiu de Câmpie, jud. Bistrița. Am ales forma de proiect educațional, deoarece suntem convinși de impactul pe care îl vor avea acțiunile propuse, asupra tuturor elevilor școlii noastre și oferim oportunitatea participării și implicării unui număr cât mai mare de elevi. În cadrul proiectului elevii vor cunoaște meșteșugul cusutului costumului popular, specific comunei Salva și a croielii și împletitului opincilor explicat în detaliu, de tanti Floarea, din comuna Runcu Salvei.

b. IMPACT:

Elevii au descoperit și împrăștiat realitățile vieții satului românesc oglindite în tradițiile, obiceiurile și meșteșugurile specifice. Ei au avut posibilitatea de a cunoaște, înțelege și demonstra importanța participării la slujbele religioase, ca

trăitori ai creștinătății și ai comunității din care fac parte. Activitățile propuse au subliniat importanța păstrării culturii românești, manifestarea patriotismului autentic și promovarea valorilor descoperite în satul românesc de-a lungul generațiilor. În plus elevii grupului de cateheză au relaționat între ei și au conștientizat importanța apartenenței la grup și comunitate.